

Paulina Korycińska-Rządca,
Ochrona tajemnic strony postępowania antymonopolowego
w sprawach praktyk ograniczających konkurencję,
Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020

I. Informacje wprowadzające

Monografia autorstwa Pauliny Korycińskiej-Rządcy pt. „Ochrona tajemnic strony postępowania antymonopolowego w sprawach praktyk ograniczających konkurencję” jest według mojej wiedzy pierwszym na polskim rynku wydawniczym kompleksowym opracowaniem tytułowej problematyki. Dotychczas w literaturze szczególną uwagę poświęcono problematyce ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa w prawie cywilnym (zob. Michalak, 2006) oraz karnym (zob. Kunicka-Michalska, 1972; Kozłowska-Kalisz, 2006), a publikacje obejmujące zagadnienia dotyczące ochrony tajemnic w związku z postępowaniem antymonopolowym miały charakter jedynie przyczynkowski (Materna, 2008; Bernatt, 2011; Błachucki, 2012; Kowalik-Bańczyk, 2012; Sosnowski, 2013).

Przedmiot monografii ma doniosłe znaczenie praktyczne, ponieważ z pozyskiwaniem przez organy antymonopolowe informacji oraz ochroną ich poufności wiąże się wiele wątpliwości, takich jak: czy organ antymonopolowy może zażądać przekazania informacji będącej tajemnicą, czy podmiot, do którego się zwróci jest zobowiązany do przekazania tajemnicy oraz w jaki sposób organ powinien postępować z pozyskanymi tajemnicami. W publikacji w sposób systemowy przeanalizowano zakres i warunki ochrony udzielanej informacjom poufnych strony postępowania antymonopolowego w sprawach praktyk ograniczających konkurencję. Rozważania obejmują głównie polskie prawo antymonopolowe, jednakże autorka obszernie odwołuje się także do odpowiednich rozwiązań w prawie unijnym i praktyki ich stosowania.

Monografia uwzględnia stan prawny obowiązujący na dzień 1 lipca 2020 r., a zatem przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw¹, wdrażającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z dnia 11 grudnia 2018 r. mającą na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu skuteczniejszego egzekwowania prawa i zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego². Warto odnotować, że wspomniana nowelizacja częściowo uwzględnia postulowane przez autorkę zmiany w zakresie uprawnienia Prezesa UOKiK do żądania informacji stanowiących tajemnice (o czym niżej).

II. Struktura oraz zawartość merytoryczna

Niewątpliwą zaletą recenzowanej monografii jest jej uporządkowana struktura. Publikacja składa się z pięciu rozdziałów poprzedzonych przedmową, wykazami skrótów i literatury oraz wprowadzeniem.

¹ Dz. U. 2023 poz. 852 ze zm.; dalej: ustawa nowelizująca z dnia 9 marca 2023 r.

² Dz. Urz. UE L 11 z dn. 14.01.2019, s. 3.

W rozdziale pierwszym omówione zostały kluczowe pojęcia związane z ochroną tajemnic strony postępowania antymonopolowego w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz przedstawione źródła uzasadnienia dla udzielenia prawnej ochrony takim tajemnicom. Autorka słusznie wskazuje, że udzielenie prawnej ochrony tajemnicom strony może polegać na uniemożliwieniu organowi konkurencji uzyskania tajemnic bądź też jedynie na ochronie tych tajemnic przed ich ujawnieniem innym stronom lub osobom trzecim przy jednoczesnym zapewnieniu organowi możliwości uzyskania takich informacji oraz trafnie identyfikuje czynniki, które uzasadniają zastosowanie każdego z tych wariantów. Ponadto omawia także czynniki przemawiające za odmową objęcia tajemnic prawną ochroną.

Drugi rozdział poświęcony jest omówieniu zasad ochrony tajemnic strony w postępowaniu prowadzonym przez Komisję Europejską w sprawach naruszeń art. 101 i 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³. Autorka szczegółowo analizuje sposoby i zakres ochrony różnych rodzajów informacji poufnych w związku z tym postępowaniem oraz identyfikuje czynniki decydujące o przyznaniu lub odmowie udzielenia prawnej ochrony określonym kategoriom tajemnic. Ta część recenzowanej monografii w syntetyczny sposób omawia standard ochrony udzielanej tajemnicom w postępowaniu prowadzonym przez Komisję.

Rozważania zawarte w kolejnych trzech rozdziałach dotyczą obowiązującej w polskim prawie regulacji w zakresie ochrony różnych kategorii tajemnic strony postępowania antymonopolowego w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.

Rozdział trzeci szczegółowo analizuje zagadnienie prawnej ochrony informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa strony postępowania antymonopolowego. Autorka przekonująco argumentuje, że przepisy określające zasady obejmowania prawną ochroną informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa nie budzą zastrzeżeń. Podkreśla, że – z jednej strony – przyznają one organowi antymonopolowemu szerokie uprawnienia dochodzeniowe, umożliwiające pozyskanie takich tajemnic, gdyż okoliczność, że dana informacja stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa nie stanowi podstawy do odmowy jej przekazania organowi. Natomiast z drugiej – zawierają one, jak akcentuje, podstawę prawną do ograniczenia prawa wglądu do materiału dowodowego, gdy jego udostępnienie groziłoby ujawnieniem tajemnicy przedsiębiorstwa (t.j. art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów⁴). Jednocześnie zauważa, że praktyka stosowania przez Prezesa UOKiK tego przepisu budzi zastrzeżenia. Opierając się na praktyce decyzyjnej tego organu, przekonująco dowodzi, że przy stosowaniu tego przepisu w zbyt małym stopniu uwzględnia się uzasadniony interes prawny innych stron, w tym potrzebę ochrony przysługującego im prawa do wysłuchania, co stanowi przejaw skrajnie odmiennego podejścia niż to prezentowane w orzecznictwie sądów unijnych.

Rozdział czwarty został poświęcony zagadnieniom dotyczącym prawnej ochrony tajemnic związanych z rynkiem finansowym, takich jak tajemnica bankowa, tajemnica ubezpieczeniowa oraz tajemnice zawodowe w rozumieniu ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi⁵ oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie

³ Dz. Urz. UE C z dn. 30.03.2010 r., Nr 83, s. 47; dalej: TFUE.

⁴ T.j. Dz. U. 2023 poz. 1689 ze zm.; dalej: uokik.

⁵ T.j. Dz. U. 2018 poz. 1355 ze zm.

instrumentami finansowymi⁶. Autorka zwraca uwagę na liczne mankamenty rozwiązań prawnych regulujących zasady dostępu Prezesa UOKiK do informacji stanowiących te tajemnice, związane między innymi ze sposobem redakcji przepisów uchylających obowiązek zachowania poufności tajemnic w przypadku ich zażądania przez Prezesa UOKiK, jak też ograniczony zakres podmiotów, od których organ antymonopolowy mógł żądać przekazania takich informacji. Warto zauważyć, że postulowana interwencja ustawodawcy polegająca na zapewnieniu Prezesowi UOKiK uprawnienia do żądania informacji objętych tymi tajemnicami nie tylko od podmiotów posiadających status przedsiębiorcy, została zrealizowana zmianami wprowadzonymi ustawą nowelizująca z dnia 9 marca 2023 roku.

W rozdziale piątym omówiono zakres i zasady udzielania prawnej ochrony tajemnicy porady prawnej w toku przeszukania oraz w toku korzystania przez Prezesa UOKiK z innych uprawnień dochodzeniowych. Autorka słusznie punktuje zastrzeżenia w zakresie ochrony tego rodzaju informacji, które w dużej mierze wynikają z braku przepisów kompleksowo regulujących to zagadnienie w odniesieniu do postępowań prowadzonych przez Prezesa UOKiK na podstawie uokik i przyłącza się do postulowanego w literaturze wprowadzenia do ustawy kompleksowej regulacji prawnej w tym zakresie.

W podsumowaniu autorka syntetycznie streszcza wyniki swoich badań oraz przedstawia wnioski *de lege lata* oraz *de lege ferenda*, realizując jednocześnie praktyczny i poznawczy cel monografii określony we wprowadzeniu.

III. Strona formalna

Stronę formalną recenzowanej monografii oceniam zdecydowanie pozytywnie. Autorka sprawnie posługuje się specjalistycznym słownictwem właściwym dla tekstów naukowych w obranym obszarze badawczym. O staranności przygotowania publikacji świadczą między innymi rzetelnie opracowane, liczne przypisy oraz bardzo obszerna – jak na standardy monografii – bibliografia piśmiennictwa naukowego, obejmująca niemal 300 pozycji literatury, z czego wiele to publikacje zagraniczne. Autorka odwołuje się także do licznych orzeczeń sądów krajowych oraz unijnych, ich dobór uważam zaś za niezwykle trafny.

IV. Wnioski końcowe

Recenzowana monografia stanowi cenne opracowanie ważnej problematyki związanej z publicznoprawnym egzekwowaniem zakazu praktyk ograniczających konkurencję, stanowiąc istotny wkład do dorobku doktryny prawa ochrony konkurencji. Publikacja stanowi ważny głos w prowadzonej w literaturze dyskusji na temat potrzeby wyposażania organów ochrony konkurencji w odpowiednie uprawnienia umożliwiające efektywną kontrolę przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów antymonopolowych przy jednoczesnym poszanowaniu praw podstawowych stron postępowania oraz innych podmiotów. Gorąco polecam ją praktykom, a szczególnie adwokatom, radcom prawnym, sędziom i pracownikom Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a także przedstawicielom nauki, doktorantom oraz studentom, którzy interesują się kwestiami związanymi z postępowaniami prowadzonymi przez organy antymonopolowe. Monografia ta stanowi doskonałą

⁶ T.j. Dz. U. 2018 poz. 2286 ze zm.

bazę do dalszych, szczegółowych badań nad zagadnieniem wzmacniania kompetencji organów ochrony konkurencji w celu podniesienia efektywności egzekwowania zakazów z poszanowaniem uzasadnionych interesów stron postępowania oraz osób trzecich.

Bibliografia

- Bernatt, M. (2011). *Sprawiedliwość proceduralna w postępowaniu przed organem ochrony konkurencji*. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.
- Błachucki, M. (2012). *System postępowania antymonopolowego w sprawach kontroli koncentracji przedsiębiorców*. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- Kowalik-Bańczyk, K. (2012). *Prawo do obrony w unijnych postępowaniach antymonopolowych w kierunku unifikacji standardów proceduralnych w Unii Europejskiej*. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska.
- Kozłowska-Kalisz, P. (2006). *Odpowiedzialność karna za naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa*. Zakamycze.
- Kunicka-Michalska, B. (1972). *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*. Wydawnictwo Prawnicze.
- Materna, G. (2008). Ograniczenie prawa wglądu do materiału dowodowego w postępowaniu przed Prezesem Urzędu. *Przegląd Prawa Handlowego*, (4), 27–33.
- Michalak, A. (2006). *Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa. Zagadnienia cywilnoprawne*. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska.
- Sosnowski, P. (2013). *Prawo przedsiębiorcy do obrony w postępowaniu antymonopolowym przed Komisją Europejską*. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

dr hab. Anna Piszcz, prof. UwB

Uniwersytet w Białymstoku

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7163-3292>

e-mail: piszcz@uwb.edu.pl